

Vážení přátelé a příznivci Platformy podnikatelů pro ZRS,

další vydání Zpravodaje PPZRS přináší opět informace, které by mohly ulehčit českým firmám orientaci v rozvojové agendě. Zaznamenali jsme pár pozitivních změn a chceme je s vámi sdílet. V technicky orientovaných oblastech rozvojové spolupráce začíná vítězit systémový přístup k řešení problémů! Po osmi letech od změny systému zahraniční rozvojové spolupráce (ZRS) je zřejmé, že nelze oddělovat spolupráci České republiky s rozvojovým světem od jejích ekonomických aspektů a obojí pak od politické soustavy, kam ČR patří. A proto musí na pomoc bližnímu ve smyslu humanitární pomoci navazovat právě taková spolupráce, kdy se u každého projektu hledá nevhodnější řešení, které nepoškodí ani jednu ze stran. Hlavními hledisky musí být hospodárnost, účinnost pomoci a efektivnost.

Statistiky, kterým se stále klaníme, přestože víme o záluďnostech jejich výkladu, ukazují, jak štedré jsou vyspělé země k chudým zemím. Statistické řady sahají do šedesátých let, ale chudoba je stále stejná, přestože počet miliard na její odstraňování roste.

Také česká vláda nedávno schválila navýšení prostředků jak na pomoc humanitární, tak i na rozvojovou spolupráci. Leckdo se usklíbne. Cože? Čtyřicet milionů, navíc do konce roku? Podívejte se na Německo! Jiní zase protestují - tolik peněz vyvažuje vláda oknem?! Víme, jak to dopadá!

Kdo má pravdu? Zdá se, že v diskusích o financích nemáme správně položené otázky. Obecně se v takových situacích uvazuje, kdo se k těm prostředkům dostane a co za ně nakoupí. Kdo bude prodávat? Co z toho budou mít Syřané? Na některé z těchto otázek odpovídá v tomto vydání Zpravodaje článek o vázané pomoci významného odborníka na rozvojovou agendu, Josefa Fukana.

Statistika o prostředcích věnovaných rozvojovým zemím však neřekne nic o užítku. Žádný z odborných ústavů, i těch celosvětově zaměřených, se příliš nezabývá skutečnými dopady rozvojové pomoci. Vlády, jako odpovědní investoři, by měly před schvalováním vědět více o efektu, kterého chceme docílit za investované peníze do rozvojového světa. Přestože efekt zde neznamená přímou návratnost ekonomickou.

Podnikatelům by stačilo ujistění o tom, že rozvojové projekty povedou v přijímající zemi k celkovému rozvoji životních podmínek místních lidí. Tím selepší i podnikatelské prostředí. Podnikatel schopný obchodovat v zahraničí nepotřebuje dotaci, ale odbornou informační a vztahovou podporu v místě. Aby se dokázal srovnat s místními podmínkami a mohl zde najít solidní partnery pro obchodní nebo investiční příležitosti. Aby tak zároveň mohl vhodným způsobem navázat na rozvojové projekty financované z veřejných prostředků.

K této potřebě jistě přispívá i společná obchodní politika EU, o které pojednává článek Lenky Sieklíkové z MPO. Článek je spíše výzvou všem zainteresovaným stranám zahraničního obchodu, aby se zajímaly o novinky, dojednané pod hlavičkou EU a poskytovaly našim zástupcům zpětnou vazbu.

Tím se dostáváme zpět na začátek tohoto sloupku. Můžeme konstatovat, že systémové pojetí přístupu státu k zahraničnímu obchodu začíná lépe fungovat. Například užitečné provázání projektů ekonomické diplomacie s programem ekonomicko-rozvojového partnerství České rozvojové agentury (ČRA) a programem Aid for Trade. V porovnání s bilaterálními projekty ČRA s možností účasti soukromého sektoru, finanční prostředky na všechny tři programy nedosáhnou v příštím roce ani dvaceti milionů.

A to bychom rádi zdůraznili. Hodnota rozvojové pomoci není jen ve vydaných prostředcích, ale v jejím skutečném užítku a dlouhodobých pozitivních dopadech pro partnerské země..

Věra Venclíková

Společná obchodní politika EU pomáhá českým firmám

Česká republika je otevřenou ekonomikou, která vidí velké příležitosti v liberalizovaném mezinárodním obchodě, a to nejen v rámci vnitřního trhu EU (SOP), ale také v rámci společné obchodní politiky, která upravuje obchodní vztahy EU a jejích členských států se třetími zeměmi. Jak již z názvu vyplývá, společná obchodní politika je shodná pro celou EU, hlavním vyjednávačem vůči třetím zemím je Evropská komise. Členské státy, včetně ČR, ale vždy musí Evropské komisi udělit mandát k jednání, následně kontrolují, zda Komise vyjednává ve stanovených mantinelech a jsou informovány o průběhu jednání kol. Prostřednictvím svých zástupců upozorňuje Česká republika i další členské státy během jednání s Evropskou komisí na své zájmy, které chtějí během jednání zohlednit.

Kromě spoluúčasti na chodu společné obchodní politiky může Česká republika i nadále rozvíjet bilaterální spolupráci s dalšími zeměmi a uzavírat dvoustranné hospodářské smlouvy. Ty však nejsou natolik rozsáhlé, aby pokrývaly všechny důležité oblasti, jako je např. problematika snížení cel nebo lepší přístup k veřejným zakázkám, které jsou pro naše firmy zásadní. Být součástí většího celku má své výhody. Česká republika, jako člen EU, má silnější vyjednávací pozici, než kdyby v těchto otázkách jednala se třetími zeměmi sama.

Výsledkem těchto jednání jsou ambiciózní a komplexní dohody o volném obchodu mezi EU a třetími zeměmi, které zahrnují všechny významné oblasti obchodu. Zajišťují snadnější přístup na trh se zbožím, lepší podmínky pro poskytování služeb, větší příležitosti pro investice a jejich ochranu; obsahují ustanovení

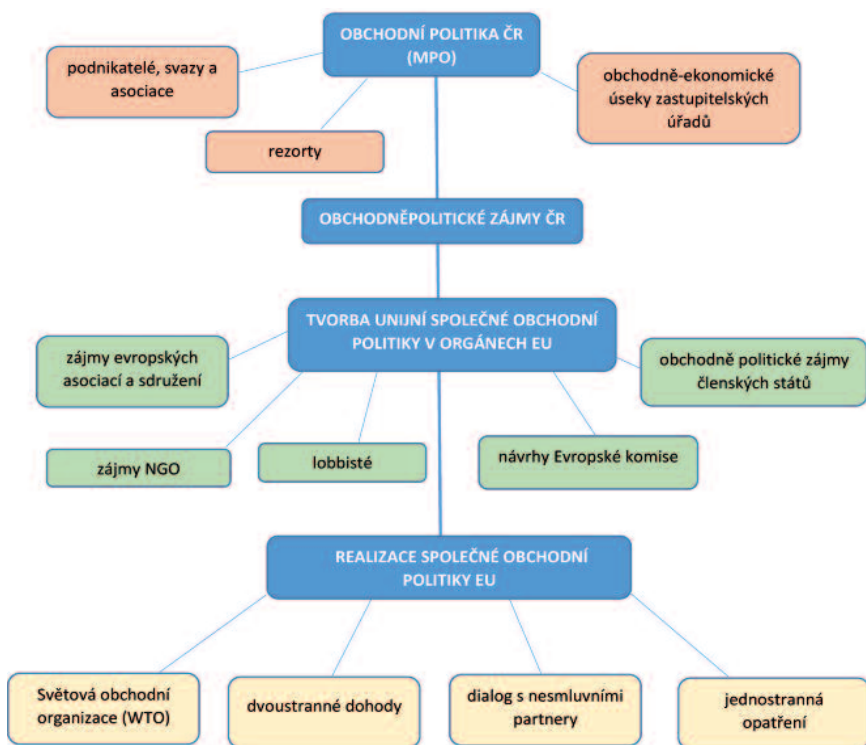
týkající se veřejných zakázek či ochrany práv k duševnímu vlastnictví.

Díky těmto dohodám se zlepšuje uplatnění českých firem na zahraničních trzích, zvyšuje se dostupnost a rozmanitost zboží a služeb pro spotřebitele, je podporován hospodářský růst a zaměstnanost ČR a posiluje se také její konkurenceschopnost. Ze široké škály zemí, se kterými EU jedná, zmiňme například již dojednané dohody s Kanadou, Koreou, Peru, Kolumbií či Ekvádorem, nebo právě probíhající vyjednávání s USA, Mexikem, Filipíny či Japonskem.

Aby byl výsledek pro české firmy co nejprospěšnější, je klíčové jejich propojení a pravidelná komunikace s Ministerstvem průmyslu a obchodu ČR, které má SOP na starost. Zásadní jsou informace o veškerých překážkách, s nimiž se exportéři či investoři potýkají při snaze prosadit se na trzích mimo EU. Ať se již jedná o překážky tarifní povahy (vysoké celní sazby, komplikované či netransparentní procedury na hranicích), nebo netarifní povahy (odlišné technické normy – např. neuznávání mezinárodních standardů, komplikované prokazování shody, duplicitní požadavky na certifikáty, neuznávání kvalifikace, omezování podílů zahraničních vlastníků, požadavky na společné podniky s místními firmami, diskriminační či neodůvodněně zatěžující opatření).

S takovým typem informací má pak Česká republika možnost upozorňovat na problémy českých firem, hájit jejich zájmy skrze SOP v orgánech EU a ovlivnit tvorbu společné obchodní politiky tak, aby firmám přinášela co nejvíce benefitů. ■

Lenka Sieklíková (sieklíkova@mpo.cz)

Zdroj: MPO ČR

Odvázáním by se ZRS ČR vzdala své významné komparativní výhody

1.

Alternativa přímé implementace některých rozvojových projektů přijímačímí vládami z předem poskytnutých prostředků (nyní nazývaná "odvázáním") není v historii rozvojové spolupráce ojedinělá ani nová. Většinou však byla užívána praxe quasi dodavatelského způsobu rozvojových projektů poskytovatelem, která umožňovala i vytváření účelově vázaných fondů a projektů.

Již v minulém století však umožňovala OSN i přímou realizaci vybraných projektů vládami rozvojových zemí pod dohledem financujícího UNDP a příslušné výkonné agencie OSN (Execution of Projects by Governments).

Prvky přímého financování obsahovaly i programy UNDP realizované přímo mezi rozvojovými zeměmi (Technical Cooperation among Developing Countries) i např. revolvingový fond přírodních zdrojů (Revolving Fund for Natural Resources Exploration). Přímé financování si vyžádalo zvýšenou monitorovací a kontrolní činnost poskytovatele na místě, která měla zamezit zneužití finančních prostředků, jejich přesun do spekulativních nákupů mimo projektový rozpočet, ba i do korupce. Podobná rizika se vyskytují nejen v rozvojových zemích, ale naráží na ně i Evropská komise při realizaci svých projektů v řadě svých členských zemí a přes všechna opatření také u nás.

2.

Pro opatrnost s „odvázáním“ a s vylučováním svěřeneckých fondů (Trust Funds) nehovoří jen jejich výše uvedená rizikovitost. Závažnějším nedostatkem je vyloučení lidského faktoru z celého rozvojového procesu a jeho nahrazení prostou peněžní transakcí, která připomíná spíše rozpočtovou pomoc.

V kontrastu s čistě technicistním pohledem má rozvojová i humanitární pomoc širší význam než pouze transfer vědomostí anebo materiální pomoc potřebným. Pro jejich úspěšné plnění jsou nezbytné nejen odborné znalosti a přirozený pedagogický cit, ale navíc také empatie, tolerance a respekt k místním poměrům a tradicím. V záplavě diskuzí o globalizaci, multikultuře, střetu civilizací apod.,

kteří se často neshodnou ani na východiscích diskutovaných pojmů, je rozvojový projekt místem pro uplatnění neformálního dialogu zúčastněných partnerů a pro jejich vzájemné poznání, toleranci a respekt mezi občany různých národů, konfesí a kultur. Podstatnou je i skutečnost, že každý jednotlivec, který se zúčastňuje realizace rozvojového projektu tzv. v poli, je místními občany vnímán jako neformální reprezentant své země a podle něj bývá obvykle hodnocena i jeho mateřská země. S uznáním lze konstatovat, že renomé našich specialistů zůstává v rozvojových zemích vysoké, o čemž se přesvědčují i naši politici při svých oficiálních cestách, ba i do těch zemí, jimž již ZRS neposkytujeme.

3.

Tzv. odvázáním by se ZRS ČR vzdala své významné komparativní výhody, kterou si vybudovala díky déle než půl století trvající práci českých odborníků v řadě cizích zemí. Vyloučením jejich osobní účasti v příštích projektech ZRS by byla rovněž výrazně oslabena možnost praktických ukázek používání českých strojů a zařízení, které by měly být součástí projektů financovaných z prostředků ZRS ČR a i takto šířit povědomí zahraničních partnerů o jejich kvalitě. Závažnou komplikací pro účast českých dodavatelů by bylo i přímé vypisování tendrů na projekty nikoliv Českou rozvojovou agenturou, ale místní vládou či realizátorem podle tamních zákonů a předpisů, které u nás nejsou obecně dostupné. Avšak, i pokud by se náš zájemce dozvěděl o tendru včas, byl by proti cizí konkurenci s filiálkou na místě časově i nákladově znevýhodněn.

Zajišťování exportního napojení i na projekty ZRS by měly mít na zřeteli všechny orgány, které rozhodují o budoucích strategiích ZRS ČR, protože toho v praxi diskretně, avšak trvale, využívají všechny vyspělé země, byť se značným stupněm pokrytectví hlásají opak. V našem případě to nemá egoistický podtext, protože naše výrobky jsou vesměs cenově výhodnější než ty konkurenční. Navíc, naši experti jsou známí tím, že nenavrhují pro klienty drahá sofistikovaná zařízení, která mají při méně kvalitní obsluze a údržbě značnou poruchovost a zajišťování i drobných náhradních dílů je často nemožné pro nedostatek volných měn.

4. Závěr

Zahraniční rozvojová spolupráce se liší od bývalé rozvojové pomoci i slovem "spolupráce", a to by mělo v praxi znamenat hledání průsečíků mezi našimi možnostmi a potřebami rozvojových zemí. Ty lze nacházet i bez velkých projevů nezištnosti, která často nebývá příliš upřímná. Ilustrujícím příkladem vzájemně výhodného projektu, navíc s mezinárodním přesahem, by bylo vytváření učňovských středisek pro mládež v uprchlických táborech v bezpečných zónách krizových zemí s efektem prevence výcviku teroristů a předstupněm možné řízené imigrace deficitních pracovních sil.

Tzv. odvázáním by se nemělo stát univerzální metodou v připravovaných strategiích ZRS ČR. Sice by usnadnilo práci rozvojovým agenturám, ale omezilo by možnost využívání pozitivního vlivu lidského faktoru na projekty ZRS, na jejich udržitelnost i na související komerční návaznosti. Proto doporučuji pracovat opatrněji s přímou implementací příjemcem, zachovat i nadále možnost používání účelově vázaných prostředků a mít stále na zřeteli, že rozpočet na ZRS ČR je vytvářen v typicky exportní zemi. ■

Praha, 17. srpna 2016
Josef Fukan, jfukan@gmail.com

Cílem Platformy podnikatelů pro ZRS je:

- zvyšovat úspěšnou účast českých firem v projektech rozvojové pomoci a spolupráce
- podporovat dlouhodobé investice v rozvojových zemích s výhodnou pozicí pro české dodavatele technologií a služeb
- prosadit partnerství veřejného a soukromého sektoru v programech zahraniční rozvojové spolupráce
- Platforma hledá aktivní firmy se zájmem o účast v rozvojových projektech i práci v expertních týmech Platformy a pracovních skupinách Rady pro ZRS ČR
- PPZRS je prostorem pro sdílení informací, nápadů, zkušeností a kontaktů.

Informace o podmínkách členství:
www.ppzrs.org

Kontakt

Sekretariát PPZRS
Freyova 948/11, 190 00 Praha 9

Telefon: +420 225 279 403
+420 603 826 261
Fax: +420 284 686 464
e-mail: platforma@spcr.cz

Zpravodaj je určen ke zvyšování povědomí podnikatelského sektoru o politice zahraniční rozvojové spolupráce v souvislosti s politikou proexportní za účelem rozšíření všech forem podpory podnikání a investičních projektů v rozvojových zemích. Je spolufinancován z prostředků MZV ČR.

ČR dá více prostředků na ZRS

Vláda ČR na svém zasedání dne 11. července schválila Plán dvoustranné zahraniční rozvojové spolupráce (ZRS) na rok 2017 a střednědobý výhled jejího financování do roku 2019. Dojde tak k navýšení objemu rozpočtu ZRS ČR o 100 mil. Kč v roce 2017 s tím, že by k vyššímu objemu ZRS o 100 mil. Kč mělo docházet také v každém z roků 2018 – 2019.

Navýšené prostředky pokryjí zejména následující oblasti:

- větší humanitární pomoc o 50 mil. Kč každý rok
- peněžní dary pro Afghánistán 40 mil. Kč ročně v uvedených letech
- navýšení objemu financování nástrojů na zapojení soukromého sektoru do ZRS o 10 mil. Kč v roce 2017 (v dalších letech stoupající trend)

Vláda v rámci Plánu rovněž schválila výběr teritoriálních a tematických priorit ZRS ČR po roce 2017. Dvoustranná ZRS po roce 2017 bude směřována do šesti prioritních zemí: Etiopie, Kambodže, Zambie (nejméně vyspělé země), Bosny a Hercegoviny, Gruzie a Moldavska (středně pří-

jmové země), s nimiž bude sjednán program rozvojové spolupráce. ZRS ČR po r. 2017 bude pracovat s pěti tematickými prioritami: Řádná (demokratická) správa věcí veřejných, Udržitelné nakládání s přírodními zdroji, Ekonomický růst, Zemědělství a rozvoj venkova a Inkluzivní sociální rozvoj.

Vzhledem k tomu, že stávající Koncepce končí v roce 2017, nejsou v letech 2018 – 2019 prozatím rozděleny prostředky konkrétně dle jednotlivých dílčích položek, ale souhrnná čísla ukazují zaměřený trend.

Ze státního rozpočtu bude na ZRS pro rok 2016 vyčleněna částka 954 166 tis. Kč. Z toho je na programy dvoustranné zahraniční rozvojové spolupráce alokována částka 658 166 tis. Kč, na humanitární pomoc 130 mil. Kč, na transformační spolupráci 53 mil. Kč a na stipendia zahraničních studentů včetně související agendy a zdravotní péče je určena částka 113 mil. Kč. Na rok 2018 by pak měla být vyčleněna částka 1 054 166 tis. Kč a pro rok 2019 pak 1 154 166 tis. Kč. ■